

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ &
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ & ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΑΔΟΤΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ

Αθήνα 01/03/2021
 Δ1α/Γ.Π.οικ. 13110

Ταχ. Δ/νση Αριστοτέλους 19, Αθήνα
 Ταχ. Κώδικας 10187
 Πληροφορίες Γ. Κεχαγιαδάκης
 Τηλέφωνα 213216-1450, 1345, 1324
 Fax 2132161907
 Email ddy@moh.gov.gr

ΠΡΟΣ :
Όπως Πίνακας Διανομής

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΘΕΜΑ: «Προγράμματα ολοκληρωμένης διαχείρισης των κουνουπιών, σχέδιο δράσης, σχετική ενημέρωση και προφύλαξη του κοινού για το έτος 2021»

Σχετ. 1. Ο ν. 4555/2018 (ΦΕΚ 133/Α') «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης – Εμβάθυνση της Δημοκρατίας – Ενίσχυση της Συμμετοχής – Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ»] – Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των ΦΟΔΣΑ – Ρυθμίσεις για την αποτελεσματικότερη, ταχύτερη και ενιαία άσκηση των αρμοδιοτήτων σχετικά με την απονομή ιθαγένειας και την πολιτογράφηση – Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις»

2. Ο ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α') «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης», όπως ισχύει

3. Ο ν. 3370/2005 (ΦΕΚ 176/Α') «Οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών δημόσιας υγείας και λοιπές διατάξεις» όπως ισχύει

4. Ο ν. 3172/2003 (ΦΕΚ 197/Α') «Οργάνωση και εκσυγχρονισμός των Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας και άλλες διατάξεις», όπως ισχύει

5. Το Π.Δ. 121/2017 (ΦΕΚ 148/Α') «Οργανισμός του Υπουργείου Υγείας», όπως ισχύει

6. Η υπ' αριθμ. ΥΠΑ/Δ2/Δ/30005/12541 Απόφαση (ΦΕΚ 4527/Β'/2016) «Κανονισμός Εκπαιδευτικών Κέντρων και αδειοδότησης χειριστών Συστημάτων Μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών – ΣμηΕΑ (Unmanned Aircraft Systems – UAS)»

7. Η υπ' αριθμ. Υ1/ΓΠ/104254 Υγειονομική Διάταξη (ΦΕΚ 2109/Β'/2011) «Μέτρα προστασίας από την ελονοσία»

8. Η υπ' αριθμ. πρωτ. Γ1α/Γ.Π.65587/27-08-2015 Απόφαση του Υπουργού Υγείας «Σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση της Ελονοσίας «ΜΕΡΟΠΗ» (ΑΔΑ: 6ΞΡΗ465ΦΥΟ-3ΡΑ)

9. Η υπ' αριθμ. πρωτ. Υ1/Γ.Π.οικ.126227/18-03-2011 Εγκύκλιος «Όροι και προϋποθέσεις λειτουργίας σταβλικών εγκαταστάσεων οικόσιτων ζώων» (ΑΔΑ: 4Α1ΤΘ-Α)

10. Το υπ' αριθμ. πρωτ. Δ1αΓ.Π.οικ. 61657/02-10-2020 έγγραφο της Υπηρεσίας μας, με θέμα

«Οργάνωση και χρηματοδότηση προγραμμάτων καταπολέμησης κουνουπιών για το έτος 2021»
(ΑΔΑ:6Ω5Β456ΦΥΟ-Ω6Υ

11. Το υπ' αριθμ. πρωτ. 386/11808/15-02-2021 έγγραφο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων «Εγκεκριμένα βιοκτόνα σκευάσματα για την αντιμετώπιση των κουνουπιών».

12. Η αλληλογραφία των μελών της Επιτροπής για την πρόληψη και αντιμετώπιση των τροπικών νοσημάτων σε συνέχεια του από 4-2-2020 ηλεκτρονικού μηνύματος της Δ/νσης Δημόσιας Υγείας και Υγιεινής Περιβάλλοντος, σχετικά με την επικαιροποίηση της εγκυκλίου έτους 2020.

Τα κουνούπια είναι διαβιβαστές λοιμογόνων παραγόντων για τη μετάδοση σοβαρών ασθενειών, ενώ σημαντικά δυσμενείς είναι και οι επιπτώσεις στην οικονομία και στην ποιότητα ζωής των κατοίκων στις περιοχές όπου αναπτύσσονται υψηλοί πληθυσμοί κουνουπιών. Η εμφάνιση μάλιστα κατά τα τελευταία έτη περιστατικών λοίμωξης από τον ιό του Δυτικού Νείλου και ελονοσίας σε αρκετές περιοχές της χώρας μας, καθώς και η ύπαρξη κινδύνου εισαγωγής άλλων ιών που μεταδίδονται με κουνούπια (π.χ. ιών Zika, Chikungunya, Δάγκειου πυρετού), καταδεικνύουν την ανάγκη της οργάνωσης και έγκαιρης εφαρμογής ολοκληρωμένων προγραμμάτων αντιμετώπισης των εντόμων αυτών.

Η πρόληψη και αντιμετώπιση των νόσων που μεταδίδονται με κουνούπια βασίζεται στη μείωση του πληθυσμού των κουνουπιών μέσω του περιορισμού των εστιών αναπαραγωγής τους και στην παρεμπόδιση της επαφής μεταξύ διαβιβαστών και ανθρώπων.

Η παρούσα εγκύκλιος περιγράφει τα απαραίτητα στοιχεία των προγραμμάτων καταπολέμησης κουνουπιών και θα πρέπει να ακολουθηθεί πιστά από τους αρμόδιους για την εφαρμογή τους φορείς, ώστε να επιτευχθεί τόσο η περιστολή της όχλησης όσο και η προφύλαξη του πληθυσμού από τον κίνδυνο ασθενειών. Ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά στις δράσεις καταπολέμησης των κουνουπιών και στις σχετικές δράσεις ενημέρωσης του κοινού πρέπει να δοθεί στις περιοχές όπου κατά τα τελευταία έτη καταγράφηκαν κρούσματα ιού του Δυτικού Νείλου (σε ανθρώπους ή ζώα) ή κυκλοφορία του ιού σε κουνούπια ή κρούσματα ελονοσίας με ενδείξεις εγχώριας μετάδοσης ή εισαγόμενα κρούσματα ελονοσίας σε ευάλωτες περιοχές (δηλαδή περιοχές με παρουσία ικανών διαβιβαστών ελονοσίας - Ανωφελών κουνουπιών), καθώς και στις σημαντικές εστίες αναπαραγωγής κουνουπιών και ιδιαίτερα κοντά σε περιοχές όπου διαμένουν μετανάστες / πρόσφυγες από χώρες ενδημικές νόσων που μεταδίδονται με διαβιβαστές (όπως π.χ. ελονοσίας). Στις περιοχές αυτές θα πρέπει να εκτιμάται ο κίνδυνος έξαρσης επιδημικών φαινομένων συναρτήσει των εντομολογικών, επιδημιολογικών, μετεωρολογικών και λοιπών στοιχείων και να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης και ελέγχου.

Στις περιοχές και σε περιόδους για τις οποίες η εκτίμηση κινδύνου οδηγήσει στο συμπέρασμα της ύπαρξης κινδύνου τοπικής μετάδοσης, η υλοποίηση αποτελεσματικών προγραμμάτων διαχείρισης κουνουπιών και η εντατικοποίησή τους, καθώς και η ενημέρωση του κοινού για τα μέτρα ατομικής προστασίας από τα κουνούπια, θα πρέπει να αναδειχθεί σε θέμα προτεραιότητας για την προστασία της υγείας των ευπαθών ομάδων και του τοπικού πληθυσμού και για την πρόληψη τοπικής μετάδοσης των παθογόνων που μεταδίδονται με κουνούπια.

Α. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΚΟΥΝΟΥΠΙΩΝ ΣΕ ΜΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ

Με βασικό σκοπό την ολιστική διαχείριση των κουνουπιών και των προβλημάτων που δημιουργούν τόσο στη δημόσια υγεία και στο περιβάλλον, όσο και στην τοπική οικονομία, πρέπει να εφαρμόζονται Ολοκληρωμένα Προγράμματα Καταπολέμησης Κουνουπιών.

Σημαντικός παράγοντας για την αντιμετώπιση των κουνουπιών και την πρόληψη μετάδοσης νοσημάτων που μεταδίδονται από αυτά αποτελεί η στενή συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Οι Περιφέρειες, οι Δήμοι και τα αρμόδια Υπουργεία, πανεπιστημιακοί και ερευνητικοί φορείς, ιδιώτες ανάδοχοι και όποιοι άλλοι συμμετέχουν στην οργάνωση και υλοποίηση των έργων καταπολέμησης θα πρέπει να συνεργάζονται με διακριτούς ρόλους και να επιδεικνύουν πνεύμα συνεργασίας για την επίτευξη των κοινών στόχων.

Για την επιτυχία των προγραμμάτων καταπολέμησης κουνουπιών είναι σημαντική η έγκαιρη έναρξη και η ικανή διάρκειά τους, η ορθολογική κατανομή των πόρων ανά περιοχή, η επιλογή ικανού αναδόχου (βάσει προδιαγραφών) και ο καλύτερος – κατά το δυνατόν – έλεγχός του. Όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν, να λαμβάνεται υπόψη -αναφορικά με τον σχεδιασμό των προγραμμάτων- ότι ο κεντρικός συντονισμός των έργων μεγάλης εμβέλειας (π.χ. σε επίπεδο Περιφέρειας) αποφέρει τα οφέλη της οικονομίας κλίμακος, εξασφαλίζοντας παράλληλα την προσαρμογή και εξειδίκευση των εφαρμογών στις τοπικές ανάγκες. Σε κάθε περίπτωση, η εκτέλεση των έργων θα πρέπει να ανατεθεί σε φορείς / αναδόχους που διαθέτουν εμπειρία, προσωπικό, μέσα, τεχνογνωσία και επιστημονική γνώση του αντικειμένου.

Ως εκ τούτου, καλούνται **οι Περιφέρειες** μέσω των αρμοδίων Υπηρεσιών τους όπως εκπονήσουν ολοκληρωμένο σχέδιο καταπολέμησης των κουνουπιών σε επίπεδο Περιφέρειας ή Περιφερειακών Ενοτήτων και, αφού εξασφαλίσουν εγκαίρως τις απαραίτητες πιστώσεις, να ορίσουν τον φορέα για την υλοποίησή του, καθώς και τον φορέα παρακολούθησης και εφαρμογής του προγράμματος (όπως π.χ. Επιτροπές Ελέγχου και Παρακολούθησης ή άλλο φορέα που να διαθέτει προσωπικό κατάλληλα εκπαιδευμένο).

Οι **Δήμοι** οφείλουν να προβαίνουν –παράλληλα με τις Περιφέρειες- στη λήψη μέτρων για την εξάλειψη εστιών αναπαραγωγής κουνουπιών, την εξυγίανση του περιβάλλοντος, την ευαισθητοποίηση των δημοτών και να υλοποιούν έργα κουνουποκτονίας, βάσει των προκαθορισμένων αρμοδιοτήτων τους, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο, μετά από συνεννόηση, ενημέρωση και σύμφωνη γνώμη των Περιφερειών, πάντα σε πλαίσιο συνεργασίας.

Συνιστάται **ο Περιφερειάρχης** να ορίσει τον συντονιστή – επιβλέποντα των προγραμμάτων καταπολέμησης κουνουπιών που διενεργούνται στη χωρική αρμοδιότητα της Περιφέρειας και να τον γνωστοποιήσει στην Επιτροπή για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση των Τροπικών Νοσημάτων του Υπουργείου Υγείας, καθώς και σε όλους τους Δήμους της Περιφέρειας. Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς υποχρεούνται να αναφέρονται στον ανωτέρω συντονιστή – επιβλέποντα παρέχοντας όλα τα διαθέσιμα στοιχεία.

Για την υποστήριξη του φορέα υλοποίησης στο έργο του δύναται να συστήνονται Επιστημονικές Επιτροπές με τη συμμετοχή επιστημόνων και πέραν των στελεχών των Περιφερειών, που να διαθέτουν γνώση και εμπειρία σε σχετικά ζητήματα.

Συνιστάται επίσης, εφόσον είναι εφικτό, να αναζητείται τεχνική υποστήριξη από τρίτο ανεξάρτητο φορέα για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του έργου, ενώ για τη διευκόλυνση του συντονισμού προτείνεται η χρήση τυποποιημένου πρωτοκόλλου εφαρμογών καθώς και επίβλεψης – παρακολούθησης.

B. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Για τον ορθό σχεδιασμό των προγραμμάτων καταπολέμησης κουνουπιών σε μια περιοχή θα πρέπει να αξιολογούνται όλα τα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα ή τεχνικά στοιχεία εφαρμογής των προγραμμάτων από προηγούμενα έτη και να λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα της επιδημιολογικής και εντομολογικής επιτήρησης, αλλά και οι έκτακτες συνθήκες που πιθανώς διαμορφώνονται από έτος σε έτος.

Για το λόγο αυτό είναι θεμελιώδους σημασίας η συγκέντρωση και αξιολόγηση όλων των δεδομένων επιδημιολογικής και εντομολογικής επιτήρησης που αφορούν στα νοσήματα των οποίων διαβιβαστές είναι τα κουνούπια, στα είδη των κουνουπιών που έχουν καταγραφεί στις συγκεκριμένες περιοχές, καθώς και στην εποχική διακύμανση των πληθυσμών τους. Τα στοιχεία αυτά μαζί με τα στοιχεία από τη λεπτομερή χαρτογράφηση όλων των εστιών ανάπτυξης προνυμφών κουνουπιών στις συγκεκριμένες περιοχές καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου αναπαραγωγής τους είναι απαραίτητα για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τον τρόπο εκτέλεσης του έργου καταπολέμησης, την επιλογή των δράσεων, την έκτασή τους και τη χρονική περίοδο στην οποία θα πρέπει αυτές να εφαρμοστούν. Τα εκτελούμενα έργα θα πρέπει κατά προτίμηση να είναι τριετούς διάρκειας για να περιορίζονται τα προβλήματα καθυστέρησης στις αναθέσεις, αλλά θα πρέπει να διασφαλίζεται παράλληλα η δυνατότητα συνεχούς βελτίωσής τους καθ' όλη τη διάρκειά τους.

Κατά τον σχεδιασμό των προγραμμάτων να λαμβάνεται υπόψη ότι οι εφαρμογές προνυμφοκτονίας και τα άλλα προβλεπόμενα μέτρα θα πρέπει να εφαρμόζονται με συνέπεια και να εντατικοποιούνται κατά την περίοδο κυκλοφορίας των κουνουπιών, κατόπιν αξιολόγησης των εντομολογικών δεδομένων και των περιβαλλοντικών συνθηκών, σε ενδιαιτήματα που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση (τουλάχιστον μέχρι 2 χιλιόμετρα) από οικισμούς/καταλύματα, όπου φιλοξενούνται/διαμένουν μετανάστες ή πρόσφυγες από χώρες ενδημικές για νοσήματα που μεταδίδονται με κουνούπια.

Με δεδομένες τις συνεχείς μεταβολές των επιδημιολογικών, εντομολογικών, κλιματολογικών, περιβαλλοντικών, κοινωνικών και όποιων άλλων δεδομένων αφορούν στην υλοποίηση των έργων, αλλά και την ταχύτατη εξέλιξη της τεχνολογίας και της επιστήμης, τα έργα θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από ευελιξία, δυνατότητα να προσαρμόζονται και να ανταποκρίνονται σε έκτακτες ανάγκες. Κατά την οργάνωση των προγραμμάτων, θα πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα αναθεώρησης και προσαρμογής τους, η δυνατότητα λήψης διορθωτικών μέτρων, καθώς και η ευελιξία για εφαρμογή τυχόν έκτακτων μέτρων (ανάλογα με την εκτίμηση κινδύνου) καθ' όλη τη χρονική περίοδο υλοποίησής τους, με βάση τα επιδημιολογικά ή εντομολογικά δεδομένα ή άλλα στοιχεία που μπορεί να προκύψουν.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη αδιάλειπτης συνέχειας των προγραμμάτων.

Γ. ΕΝΤΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ

Η συστηματική εντομολογική επιτήρηση θεωρείται διεθνώς αναπόσπαστο μέρος των ολοκληρωμένων προγραμμάτων καταπολέμησης των διαβιβαστών και βασικός πυλώνας στην αντιμετώπιση των νοσημάτων που μεταδίδονται με αυτούς. Η εντομολογική επιτήρηση περιλαμβάνει τη χαρτογράφηση των εστιών αναπαραγωγής των κουνουπιών, τη συστηματική παρακολούθηση και την καταγραφή των ειδών και πληθυσμών τους, την κατανομή τους σε τόπο και χρόνο, καθώς και τον δειγματοληπτικό έλεγχο τους για τον εντοπισμό μολυσμένων εντόμων από συγκεκριμένα παθογόνα (π.χ. ιό του Δυτικού Νείλου) σε περιοχές και σε χρόνο που θα κριθεί σκόπιμο.

Τα δεδομένα εντομολογικής επιτήρησης προνυμφών και ακμαίων κουνουπιών συνεισφέρουν ουσιαστικά στον ορθολογικό σχεδιασμό, στην επιτυχή υλοποίηση, στην υπόδειξη αναγκαιότητας ψεκαστικών εφαρμογών, στη λήψη αποφάσεων και στην κατάδειξη της αναγκαιότητας λήψης διορθωτικών μέτρων, καθώς και στην εκτίμηση και αξιολόγηση επιδημιολογικού κινδύνου σε τοπικό επίπεδο (διακύμανση πληθυσμών, κυκλοφορία παθογόνων).

Ως εκ τούτου, θα πρέπει οπωσδήποτε να προβλέπεται η διενέργεια εντομολογικής επιτήρησης σε συστηματική βάση, αλλά και εκτάκτως, εφόσον παραστεί ανάγκη, στο πλαίσιο των προγραμμάτων καταπολέμησης κουνουπιών. Στον τομέα αυτό μπορεί να ζητηθεί η συνδρομή και η συνεργασία επιστημονικών φορέων με εμπειρία στο αντικείμενο. Τα αποτελέσματα της εντομολογικής παρακολούθησης (θέση συλλογής, αριθμός ακμαίων τουλάχιστον ανά γένος) θα πρέπει να κοινοποιούνται - σε εύλογο χρονικό διάστημα - με ευθύνη των Συντονιστών των Περιφερειών στο Υπουργείο Υγείας (Επιτροπή για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση Τροπικών Νοσημάτων), με παράλληλη γνωστοποίηση αυτών στον ΕΟΔΥ, προς διευκόλυνση της επιδημιολογικής επιτήρησης των νοσημάτων που μεταδίδονται μέσω κουνουπιών. Επιπλέον, θα πρέπει να κοινοποιούνται άμεσα στο Υπουργείο Υγείας (Επιτροπή για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση Τροπικών Νοσημάτων), με παράλληλη γνωστοποίηση στον ΕΟΔΥ, όλα τα δεδομένα εντομολογικής επιτήρησης (ή άλλων συστημάτων επιτήρησης νοσημάτων που μεταδίδονται με κουνούπια), σε κάθε περίπτωση καταγραφής κυκλοφορίας του ιού του Δυτικού Νείλου (δηλαδή θετικού αποτελέσματος σε κουνούπια ή ζώα), ή όταν ζητούνται δεδομένα σε έκτακτες περιπτώσεις (π.χ. καταγραφή κρούσματος), καθώς αυτά τα δεδομένα χρησιμοποιούνται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές -σε πραγματικό χρόνο- για εκτίμηση του κινδύνου μετάδοσης σε τοπικό επίπεδο.

Δ. ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΚΟΥΝΟΥΠΙΩΝ

Η αντιμετώπιση των κουνουπιών σε μια περιοχή συνιστάται να περιλαμβάνει συνδυασμό μέτρων και μεθόδων καταπολέμησης που να συμβάλλουν στο τελικό αποτέλεσμα. Γενικά, θα πρέπει να στηρίζεται πρωτίστως στην προνυμφοκτονία με στοχευμένες δράσεις και εφαρμογές υψηλής αποτελεσματικότητας, καθώς και στην εφαρμογή μέτρων διαχείρισης του περιβάλλοντος

για τον περιορισμό των εστιών ανάπτυξης των κουνουπιών. “Όπου κρίνεται απαραίτητο για λόγους

προστασίας της δημόσιας υγείας, μπορεί να πραγματοποιείται καταπολέμηση των τελείων εντόμων, καθώς και εφαρμογή ειδικών επεμβάσεων, όπως π.χ. υπολειμματικών ψεκασμών εσωτερικών χώρων ή ψεκασμών κατά τη χειμερινή περίοδο, όταν αυτό απαιτείται από τις συνθήκες.

Τα σκευάσματα βιοκτόνων που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν στα προγράμματα καταπολέμησης πρέπει υποχρεωτικά να διαθέτουν έγκριση κυκλοφορίας στη χώρα μας για τον συγκεκριμένο σκοπό, όπως αναφέρονται στο **υπ’ αρ. πρωτ. 965/14952/01-02-2019 έγγραφο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων (σχετ. 11)**. Η χρήση κάθε εγκεκριμένου σκευάσματος πρέπει να γίνεται σύμφωνα με την έγκριση κυκλοφορίας του και τις οδηγίες ασφαλούς και ορθής χρήσης του, που περιγράφονται στην ετικέτα του, ώστε να επιτυγχάνεται η μέγιστη αποτελεσματικότητά του, αλλά και η προστασία του χρήστη, της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος.

Οι Περιφέρειες που - για επείγοντες λόγους προστασίας δημόσιας υγείας - χρειαστούν εφαρμογή των ανωτέρω σκευασμάτων κατά παρέκκλιση των όρων και προϋποθέσεων που προβλέπονται στην έγκρισή τους, αλλά και χρήση μη εγκεκριμένων βιοκτόνων προϊόντων, πρέπει να υποβάλλουν στην Υπηρεσία μας **τεκμηριωμένο αίτημα σύμφωνα με το άρθρο 55 του Κανονισμού (ΕΕ) 528/2012**, προκειμένου αυτό να εξεταστεί από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ύστερα από την *γνωμοδότηση* της αρμόδιας Επιτροπής για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση των Τροπικών Νοσημάτων του Υπουργείου Υγείας σχετικά με τον κίνδυνο για τη δημόσια υγεία **(σχετ.11)**. **Επισυνάπτεται υπόδειγμα εντύπου τεκμηρίωσης, το οποίο πρέπει να συμπληρωθεί από τον αιτούντα (Παράρτημα).**

Επίσης πρέπει να τονιστεί ότι σε συμμόρφωση και με τον Κανονισμό 528/2012 ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά «με τη διάθεση και τη χρήση βιοκτόνων» άρθρο 17 παρ. 5 «*Η ορθή χρήση συνεπάγεται την ορθολογική εφαρμογή ενός συνδυασμού φυσικών, βιολογικών, χημικών ή άλλων μέτρων, κατά περίπτωση, χάρη στα οποία η χρήση των βιοκτόνων περιορίζεται στο ελάχιστο αναγκαίο, λαμβάνονται δε τα ενδεδειγμένα προφυλακτικά μέτρα.*».

Δ.1. Αντιμετώπιση των προνυμφών των κουνουπιών

1. Πρωταρχικό στοιχείο για την προστασία από νοσήματα που μεταδίδονται μέσω κουνουπιών αποτελεί η εφαρμογή μέτρων περιβαλλοντικής υγιεινής και εξυγίανσης του περιβάλλοντος, βάσει των οποίων επιτυγχάνεται ο περιορισμός ή η εξάλειψη, όπου είναι δυνατόν, των εστιών ανάπτυξης των προνυμφών κουνουπιών - κατόπιν χαρτογράφησης αυτών - λαμβάνοντας υπόψη τα είδη κουνουπιών που κυκλοφορούν σε τοπικό επίπεδο. Τα μέτρα αυτά είναι από τα σημαντικότερα, καθώς προσφέρουν μακροχρόνιο όφελος ελαχιστοποιώντας την ευχέρεια πολλαπλασιασμού των κουνουπιών, και επομένως μειώνουν τη δυνατότητα ανάπτυξης υψηλών πληθυσμών τους για μεγάλο διάστημα χωρίς την ανάγκη χρήσης βιοκτόνων.

2. Ο περιορισμός των εστιών μπορεί να επιτευχθεί με την επιχωμάτωση μικρών κοιλοτήτων του εδάφους, αλλά και τον καθαρισμό από τη βλάστηση των εστιών που έχουν υποδειχθεί από τη χαρτογράφηση, ώστε να διευκολύνεται η κίνηση του νερού και να παρασύρονται τα ατελή

στάδια των κουνουπιών. Σε αυτές περιλαμβάνονται τα αρδευτικά ή αποστραγγιστικά κανάλια ή τάφροι, οι δεξαμενές συλλογής νερού, οι όχθες ποταμών ή ρυακιών, οι κοίτες χειμάρρων κλπ.

Επίσης, θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για τον περιορισμό, την εξάλειψη ή τον καθαρισμό των εστιών αναπαραγωγής κουνουπιών που βρίσκονται μέσα ή γύρω από τις κατοικημένες περιοχές. Ενδεικτικά αναφέρονται τα σημεία όπου συγκεντρώνονται λιμνάζοντα ύδατα, όπως σιντριβάνια, καλλωπιστικές λιμνούλες, δεξαμενές εκτός λειτουργίας, αποχετεύσεις/ βόθροι, διαρροές των συστημάτων ύδρευσης, φραγμένοι αγωγοί ομβρίων, δοχεία αποθήκευσης νερού ή άλλα αντικείμενα που κατακρατούν το νερό της βροχής ή ποτίσματος, εγκαταλελειμμένοι χώροι και κτίρια όπου συνήθως συσσωρεύονται απορρίμματα πάσης φύσεως, βιολογικοί καθαρισμοί κλπ. Σημαντική είναι στο πλαίσιο αυτό και η ενημέρωση του κοινού σχετικά με τα ενδεικνύόμενα μέτρα πρόληψης, που συμπεριλαμβάνουν την εξάλειψη εστιών αναπαραγωγής κουνουπιών (ακόμη και μικρών) στους ιδιωτικούς χώρους (π.χ. απομάκρυνση στάσιμου νερού, κάλυψη ή άδειασμα περιεκτών με νερό, κάλυψη με σήτα των αγωγών εξαερισμού των βόθρων).

Στον τομέα της εξυγίανσης και του περιορισμού των εστιών προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε ιδιωτικούς χώρους, οι **Δήμοι** θα πρέπει να συμβάλουν με τη διάθεση των απαιτούμενων μέσων, με υποδείξεις και ενημέρωση των κατοίκων ή με όποιον άλλο πρόσφορο τρόπο.

3. Η χαρτογράφηση των εν δυνάμει εστιών αναπαραγωγής των κουνουπιών, η οικολογική χαρτογράφηση των εκτεταμένων φυσικών υγροτοπικών συστημάτων με τη συνεχή επικαιροποίησή της, οι τακτικές δειγματοληψίες για τον εντοπισμό προνυμφών κουνουπιών και εν συνεχεία οι ψεκαστικές παρεμβάσεις ανάλογα με τα αποτελέσματα των δειγματοληψιών είναι απαραίτητες για τη διαχείριση και καταπολέμηση των κουνουπιών. Είναι ιδιαίτερα σημαντική η συλλογή και συνεχής καταγραφή των εντομολογικών δεδομένων που αφορούν στις προνύμφες κουνουπιών (όπως ταυτοποίησή τους και πληθυσμιακή πυκνότητα), ώστε να δίνεται η δυνατότητα αξιολόγησης των εστιών αναπαραγωγής (παραγωγικότητα εστιών, αναπαραγωγή διαβίβατων νοσημάτων) και βελτιστοποίησης των δράσεων. Η χρήση Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS) και η διατήρηση βάσεων καταχώρησης δεδομένων συμβάλουν στην υλοποίηση ολοκληρωμένων και αποτελεσματικών έργων καταπολέμησης.

4. Η καταπολέμηση των προνυμφών των κουνουπιών με βιοκτόνα θα πρέπει να ξεκινά εγκαίρως, αμέσως μετά την εμφάνιση των πρώτων προνυμφών κουνουπιών στις υδάτινες εστίες ανάπτυξής τους και να είναι συνεχής για όλη την περίοδο αναπαραγωγής τους. Η ακριβής χρονική στιγμή έναρξης των εργασιών καθορίζεται από τον τακτικό έλεγχο των χαρτογραφημένων εστιών ανάπτυξης (μόνιμων ή εποχιακών) από νωρίς την άνοιξη, για την ανίχνευση προνυμφών κουνουπιών. Η καταπολέμηση διαρκεί καθ' όλη την περίοδο εκκόλαψης προνυμφών και σε κάθε περίπτωση τουλάχιστον μέχρι και τις αρχές Νοεμβρίου (ανάλογα και με τις τοπικές κλιματολογικές συνθήκες μπορεί να επεκταθεί έως και Δεκέμβριο).

5. Κατά τον ψεκασμό ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίδεται στην ομοιόμορφη και σε όλη την έκτασή τους κάλυψη των εστιών. Επίσης, θα πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή και να χρησιμοποιούνται κατάλληλα ψεκαστικά μηχανήματα, ώστε το βιοκτόνο να φθάνει στην επιφάνεια του νερού της εστίας και να μην κατακρατείται από τυχόν υπάρχουσα βλάστηση. Η

εφαρμογή επαναληπτικού ψεκασμού σε μια εστία μετά από κάποιο διάστημα πραγματοποιείται κατόπιν δειγματοληπτικών ελέγχων για την ανίχνευση παρουσίας νέων προνυμφών.

6. Κατά την επιλογή των εντομοκτόνων θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η χρήση για την οποία προορίζεται το νερό της κάθε εστίας και η χρήση να γίνεται σύμφωνα με την ετικέτα του προϊόντος, δεδομένου ότι τα εντομοκτόνα αυτά μπορούν να προκαλέσουν ρύπανση του περιβάλλοντος ή/και τοξικότητα στους διαφόρους οργανισμούς. Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το νερό χρησιμοποιείται για το πότισμα των ζώων και την άρδευση των καλλιεργειών, καθώς και στις περιπτώσεις παρουσίας σε αυτό άλλων υδρόβιων οργανισμών.

Σε οικολογικά προστατευόμενες περιοχές (Natura κλπ.) ενδείκνυται μόνο η χρήση των σκευασμάτων B.t.i. (*Bacillus thuringiensis* subsp. *israelensis*), του οποίου η δράση είναι εκλεκτική. Στις περιοχές όπου δραστηριοποιούνται φορείς διαχείρισης υδροβιοτόπων είναι σημαντική η καλή συνεργασία των αρμόδιων αρχών και αναδόχων με τους φορείς αυτούς για την καταπολέμηση των κουνουπιών.

7. Δεν ενδείκνυται η χρήση οποιουδήποτε χημικού σκευάσματος για την καταπολέμηση των κουνουπιών σε νερά που προορίζονται για απόληψη πόσιμου νερού καθώς και σε ιχθυοτρόφα ύδατα, δεδομένου ότι όλα είναι περισσότερα ή λιγότερα τοξικά για τους υδρόβιους οργανισμούς, και επομένως μπορεί να προκληθούν οικονομικές ζημιές, αλλά και βλαβερές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και στο περιβάλλον.

Εκτός από τα βιοκτόνα σκευάσματα, δύναται να χρησιμοποιηθούν και προνυμφοκτόνα σκευάσματα χωρίς βιολογική ή χημική δράση, τα οποία καταπολεμούν τις προνύμφες των κουνουπιών με μηχανικό τρόπο.

8. Η εφαρμογή των προνυμφοκτόνων θα πρέπει να γίνεται κυρίως από εδάφους και μόνο σε ειδικές περιπτώσεις από αέρος, κατόπιν **αιτήματος των Περιφερειών, στο οποίο θα τεκμηριώνεται η αδυναμία κάλυψης των εστιών με επίγεια μέσα (πχ. ορυζώνες, έλη κλπ.)**. Οι **αεροψεκασμοί προνυμφοκτονίας** θα διενεργούνται μετά από ετήσια *έγκριση* από τη Δ/νση Δημόσιας Υγείας και Υγιεινής Περιβάλλοντος του Υπουργείου Υγείας του προαναφερόμενου αιτήματος, η οποία θα χορηγείται σε συνέχεια σχετικής *γνωμοδότησης* της αρμόδιας Επιτροπής για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση των Τροπικών Νοσημάτων του Υπουργείου Υγείας. Το σχετικό αιτιολογημένο γραπτό *αίτημα* από την αρμόδια Υπηρεσία της Περιφέρειας θα απευθύνεται προς τη Δ/νση Δημόσιας Υγείας και Υγιεινής Περιβάλλοντος του Υπουργείου Υγείας. Οι αεροψεκασμοί θα πραγματοποιούνται από ελικόπτερα ή αεροπλάνα πολύ χαμηλής πτήσης ή άλλου τύπου πτητικά μέσα π.χ. drones (σχετ. 6) που πληρούν τους όρους, τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς που θέτει η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ).

9. Είναι σημαντική η τεκμηρίωση της επαρκούς και αποτελεσματικής υλοποίησης των εφαρμογών βιοκτόνων, ιδανικά σε πραγματικό χρόνο, μέσω παρακολούθησης του στόλου οχημάτων που συμμετέχουν στο έργο, ηλεκτρονικών εφαρμογών καταγραφής δράσεων, συλλογής δεδομένων και ελέγχου του πληθυσμού κουνουπιών πριν και μετά τις εφαρμογές.

10. Η αντιμετώπιση του είδους *Aedes albopictus*, που τα τελευταία έτη έχει εγκατασταθεί στο σύνολο σχεδόν των οικισμών της χώρας, παρουσιάζει μεγάλες δυσκολίες και περιορισμούς όσον αφορά στην αποτελεσματικότητα των εκτελούμενων έργων μεγάλης κλίμακας. Η φύση των

εστιών αναπαραγωγής του, που ως επί το πλείστον είναι ανθρωπογενείς και ευκαιριακές, περιορισμένης έκτασης και μεγάλης διασποράς, συχνά μέσα σε ιδιωτικούς χώρους, καθώς και η περιορισμένη δυνατότητα μετακίνησης του είδους, επιβάλλουν την αντιμετώπισή του και μέσω δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των κατοίκων, με στόχο την ενεργό συμμετοχή της κοινότητας στον περιορισμό των εστιών. Οι **Δήμοι** μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην αντιμετώπιση του είδους αυτού, είτε με δράσεις ενημέρωσης είτε με δράσεις στοχευμένης καταπολέμησης μέσα στο αστικό περιβάλλον. Αυτές θα πρέπει να είναι σε γνώση των αρμοδίων των Περιφερειών, ώστε να μην παρατηρούνται αλληλεπικαλύψεις.

Δ.2. Καταπολέμηση των ακμαιών κουνουπιών

1. Σε περιοχές υψηλού κινδύνου θα πρέπει κατά τη διάρκεια του χειμώνα να εντοπίζονται τα καταφύγια διαχείμασης των τελείων εντόμων (π.χ. καταλύματα ζώων και άλλα οικήματα), σύμφωνα με την σχετ. 9 εγκύκλιο και τα σημεία αυτά να ψεκάζονται με κατάλληλα βιοκτόνα πριν την άνοιξη, ώστε να εξοντώνεται ο πληθυσμός που δίνει την πρώτη γενιά. Σε αυτές τις περιπτώσεις θα πρέπει να λαμβάνονται και οι ανάλογες προφυλάξεις για την προστασία των εργαζομένων, των ζώων και του περιβάλλοντος από τα χρησιμοποιούμενα βιοκτόνα.

2. Οι υπολειμματικοί ψεκασμοί εσωτερικών χώρων (IRS) εφαρμόζονται ως συμπληρωματικό μέτρο σε έκτακτες συνθήκες κατά τις οποίες έχουν καταγραφεί κρούσματα νοσημάτων που μεταδίδονται με διαβιβαστές (ανάλογα με το νόσημα και τη συμπεριφορά του διαβιβαστή, π.χ. σε περίπτωση εγχώριων κρουσμάτων ελονοσίας), ή σε συνθήκες που ευνοούν την εμφάνιση κρουσμάτων, ιδιαίτερα σε περιοχές όπου έχουν καταγραφεί κρούσματα τα τελευταία έτη, μετά από χορήγηση σχετικής *έγκρισης* του Υπουργείου Υγείας (Δ/ση Δημόσιας Υγείας και Υγιεινής Περιβάλλοντος), κατόπιν γνωμοδότησης από την αρμόδια Επιτροπή για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση των Τροπικών Νοσημάτων του Υπουργείου Υγείας.

3. Οι εκνεφώσεις (ULV) από εδάφους και η εφαρμογή ακμαιοκτόνων βιοκτόνων από αέρος επιτρέπονται μόνο σε έκτακτες συνθήκες, όταν απειλείται η δημόσια υγεία και εφόσον είναι επαρκώς αιτιολογημένες. Προϋπόθεση αποτελεί η έκδοση *Απόφασης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων* σχετικά με την κατ' εξαίρεση χρήση ακμαιοκτόνων σκευασμάτων, στην οποία και θα προβλέπονται οι όροι, οι προϋποθέσεις χρήσης και τα μέτρα ασφάλειας που θα πρέπει να λαμβάνονται.

Οι Περιφέρειες που προβλέπουν εκνεφώσεις (ULV) από εδάφους και εφαρμογές ακμαιοκτόνων βιοκτόνων από αέρος στα προγράμματά τους **παρακαλούμε να ενημερώσουν άμεσα** την Υπηρεσία μας, προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία για την έκδοση της ανωτέρω Απόφασης.

Η διενέργεια των προαναφερόμενων ακμαιοκτονιών θα ξεκινά κατόπιν *έγκρισης αιτήματος των Περιφερειών στη Δ/ση Δημόσιας Υγείας και Υγιεινής Περιβάλλοντος του Υπουργείου Υγείας, με τη γνωστοποίηση των έκτακτων συνθηκών όπως αυτές θα έχουν διαμορφωθεί σε συγκεκριμένες περιοχές τους*, μετά από *γνωμοδότηση* της αρμόδιας Επιτροπής για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση των Τροπικών Νοσημάτων του Υπουργείου Υγείας. Αεροψεκασμοί με ακμαιοκτόνα θα πραγματοποιούνται από ελικόπτερα ή αεροπλάνα πολύ χαμηλής πτήσης ή

άλλου τύπου πτητικά μέσα, π.χ. drones (σχετ. 6) που πληρούν τους όρους, τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς που θέτει η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ).

Η εφαρμογή υπολειμματικών ψεκασμών εξωτερικών δημόσιων χώρων επιτρέπεται σε περιπτώσεις που αυτή κριθεί σκόπιμη, ως συμπληρωματικό μέτρο στις προνυμφοκτονίες και στον περιορισμό εστιών αναπαραγωγής, όπως πχ σε περιπτώσεις κρουσμάτων νοσημάτων που μεταδίδονται με κουνούπια *Aedes*.

Ε. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

Το προσωπικό που θα εφαρμόσει τους ψεκασμούς θα πρέπει να τηρεί με επιμέλεια τα μέτρα ατομικής προστασίας και να λαμβάνει με αυστηρότητα όλα τα ενδεδειγμένα μέτρα αποφυγής της έκθεσης των ανθρώπων, του οικοσυστήματος, των οικόσπιτων και παραγωγικών ζώων και του περιβάλλοντος στα χρησιμοποιούμενα βιοκτόνα.

Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού των τοπικών κοινωνιών είναι αναπόσπαστο μέρος ενός ολοκληρωμένου προγράμματος καταπολέμησης κουνουπιών και είναι απαραίτητα για την προστασία των κατοίκων από την όχληση ή τις ασθένειες για τις οποίες τα κουνούπια είναι διαβιβαστές, την αποφυγή παραπληροφόρησης και δημιουργίας σύγχυσης ή και πανικού, καθώς και για την κατάδειξη των τρόπων/ μεθόδων με τους οποίους μπορούν να συμβάλουν οι ίδιοι στην αντιμετώπιση των εντόμων αυτών.

Συνιστάται **οι Υγειονομικές Περιφέρειες (Υ.ΠΕ.), οι Περιφέρειες και οι Καλλικρατικοί Δήμοι** να συνεργάζονται μεταξύ τους και με τον **ΕΟΔΥ**, προκειμένου να οργανώσουν και να πραγματοποιήσουν εκστρατείες ενημέρωσης των πολιτών για τη σημασία της προφύλαξής τους από τα κουνούπια και τα προτεινόμενα μέτρα (όπως π.χ. τοποθέτηση στις οικίες αντικουνουπικών πλεγμάτων (σητών), χρήση κουνουπιέρων, ανεμιστήρων ή κλιματιστικών, απομάκρυνση του στάσιμου νερού από λεκάνες, βάζα, γλάστρες, υδρορροές κλπ., κούρεμα γρασιδιού, θάμνων και φυλλωσιών, πότισμα των φυτών κατά τις πρωινές ώρες, κάλυψη του σώματος με κατάλληλα ενδύματα που προστατεύουν το σώμα, χρήση εντομοαπωθητικών στο ακάλυπτο δέρμα και επάνω από τα ρούχα), μέσω ενημερωτικών ομιλιών, διανομής σχετικών ενημερωτικών εντύπων, μηνυμάτων σε τοπικούς ραδιοφωνικούς ή τηλεοπτικούς σταθμούς κλπ. Επίσης, οι πολίτες θα πρέπει να ενημερώνονται εγκαίρως και με κάθε δυνατό και πρόσφορο τρόπο για τους επικείμενους ψεκασμούς στην περιοχή τους ή άλλα σχετικά θέματα, λαμβάνοντας και γενικότερες οδηγίες προφύλαξης, όπως περιγράφονται στην ιστοσελίδα του ΕΟΔΥ (www.eody.gov.gr).

Όσον αφορά στις εστίες ανάπτυξης κουνουπιών που βρίσκονται στις αστικές, ημιαστικές ή αγροτικές περιοχές, θα πρέπει ο Δήμος ή ο αρμόδιος φορέας να ενημερώνει τους ιδιοκτήτες των χώρων (ιδιώτες, επιχειρήσεις, ιδιαίτερα τις τουριστικές, καθώς και δημόσιες υπηρεσίες), ώστε να φροντίζουν για την εξάλειψη των εστιών ή και τον έλεγχο των κουνουπιών στους αντίστοιχους χώρους ιδιοκτησίας ή δραστηριοποίησής τους (ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε τις διακοσμητικές δεξαμενές στις αυλές των σπιτιών, τα πεταμένα λάστιχα αυτοκινήτων, τα θεμέλια νεοαναγειρόμενων οικοδομών, τις φραγμένες υδρορροές, τα φρεάτια όμβριων υδάτων, σημεία με λιμνάζοντα νερά κλπ.). Ιδίως για κουνούπια του είδους *Aedes albopictus* κρίνεται απαραίτητη

η ευαισθητοποίηση, δραστηριοποίηση και ενεργός συμμετοχή της κοινότητας στην προσπάθεια περιορισμού των ανθρωπογενών εστιών αναπαραγωγής τους σε ιδιωτικούς χώρους, ιδίως στο αστικό και ημιαστικό περιβάλλον.

ΣΤ. ΕΛΕΓΧΟΣ ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΒΙΟΚΤΟΝΩΝ

Μετά τις εφαρμογές των βιοκτόνων σε ορυζώνες, άλλες καλλιέργειες ή ύδατα που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για άρδευση ή πότισμα ζώων, θα πρέπει να διενεργείται σε επίσημα ή διαπιστευμένα εργαστήρια δειγματοληπτικός έλεγχος από το φορέα υλοποίησης, για την ανίχνευση τυχόν υπολειμμάτων δραστικών ουσιών των βιοκτόνων που έχουν χρησιμοποιηθεί. Επιπλέον αναλύσεις των αναφερόμενων, που τυχόν προβλέπονται στην σχετική άδεια έγκρισης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, διεξάγονται σύμφωνα με τους όρους έγκρισης των σκευασμάτων βιοκτόνων προϊόντων.

Ζ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Οι Περιφέρειες που υλοποιούν προγράμματα καταπολέμησης κουνουπιών, μέσω των Επιτροπών Παρακολούθησης ή και του φορέα που έχει ορισθεί για την επίβλεψη και τον έλεγχο του έργου, υποχρεούνται να παρακολουθούν τις εφαρμογές, να αξιολογούν τεκμηριωμένα την αποτελεσματικότητά τους και κατ' επέκταση την επιτυχία του συνολικού προγράμματος στην περιοχή ευθύνης τους και να καταγράφουν τυχόν δυσκολίες ή προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά την εκτέλεση του έργου, με σκοπό τη βελτιστοποίησή του. Στα πλαίσια της παρακολούθησης της εφαρμογής της παρούσης εγκυκλίου, μετά το πέρας της περιόδου, πρέπει να υποβάλλεται στο Υπουργείο Υγείας (με ταυτόχρονη κοινοποίηση στον ΕΟΔΥ) **αναλυτική έκθεση από την Περιφέρεια**, στην οποία να αναφέρονται οι δράσεις στον τομέα της αντιμετώπισης των κουνουπιών το τρέχον έτος και πώς αυτές τεκμηριώνονται, καθώς και τυχόν παρατηρήσεις ή προβλήματα. Επίσης, η έκθεση θα πρέπει να περιλαμβάνει τα δεδομένα εντομολογικής επιτήρησης που έχουν συγκεντρωθεί, καθώς και δεδομένα άλλων τυχόν συστημάτων επιτήρησης νοσημάτων που μεταδίδονται με κουνούπια, στοιχεία για την αποτελεσματικότητα ή/και πιθανή ανάπτυξη ανθεκτικότητας στα χρησιμοποιούμενα βιοκτόνα, τα αποτελέσματα του δειγματοληπτικού ελέγχου που διενεργήθηκε για την ανίχνευση τυχόν υπολειμμάτων δραστικών ουσιών των βιοκτόνων σε προϊόντα ή ύδατα, καθώς και **στοιχεία τυχόν συμπληρωματικών προγραμμάτων που εκτελούν οι συνεργαζόμενοι Δήμοι**. Τα δεδομένα πρέπει να διατηρούνται από τις Περιφέρειες τουλάχιστον για μια δεκαετία.

Επιπρόσθετα, με στόχο την πληρέστερη εκτίμηση της κατάστασης και των τυχόν προβλημάτων σε τοπικό επίπεδο, θα πρέπει οι αυτοδιοικητικές Αρχές να αποστέλλουν στον ΕΟΔΥ και στο Υπουργείο Υγείας πληροφορίες σχετικά με την πορεία των προγραμμάτων καταπολέμησης κουνουπιών κατά την έναρξή τους και σε τακτά διαστήματα, όπως ορίσουν οι ανωτέρω εθνικοί φορείς, καθώς και σχετικά με τυχόν καθυστερήσεις, δυσκολίες ή προβλήματα που τυχόν παρουσιαστούν.

Η. ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η δαπάνη για την υλοποίηση των προγραμμάτων καταπολέμησης βαρύνει τις Περιφέρειες και τους Δήμους. Οι δαπάνες θα διατεθούν είτε για την ανάθεση των έργων σε ιδιώτες και την υλοποίησή τους από ειδικευμένα συνεργεία, είτε – εάν ο φορέας υλοποιεί μόνος του το πρόγραμμα – για την πληρωμή ημερομισθίων, για την αγορά του απαιτούμενου εξοπλισμού και των βιοκτόνων που θα χρησιμοποιηθούν, για την ενημέρωση του κοινού (π.χ. εκτύπωση εντύπων), για έξοδα δημοσιεύσεων/προκηρύξεων που αφορούν στην πρόσληψη ψεκαστών, για τη μεταφορά ψεκαστικού και λοιπού υλικού στους τόπους των ψεκασμών κ.λ.π.. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η πρόβλεψη δαπάνης για διενέργεια εντομολογικής επιτήρησης, το ύψος της οποίας θα εκτιμάται κατά περίπτωση, με στόχο να καλύπτει τις τοπικές ανάγκες, συστηματικά και εκτάκτως, με επαρκή γεωγραφική και χρονική κατανομή. Τα δεδομένα εντομολογικής επιτήρησης - εκτός από την ουσιαστική συνεισφορά τους στον ορθό σχεδιασμό, υλοποίηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων και στην εκτίμηση κινδύνου σε τοπικό επίπεδο - θα κοινοποιούνται άμεσα στο Υπουργείο Υγείας, στην Επιτροπή Πρόληψης και Αντιμετώπισης Τροπικών Νοσημάτων και στον ΕΟΔΥ, σε κάθε περίπτωση καταγραφής κυκλοφορίας του ιού του Δυτικού Νείλου (δηλαδή θετικού αποτελέσματος σε κουνούπια ή ζώα), ή όταν ζητούνται δεδομένα σε έκτακτες περιπτώσεις (π.χ. καταγραφή κρούσματος), προκειμένου να χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση κινδύνου σε τοπικό επίπεδο και - μελλοντικά - για την ενημέρωση εθνικής βάσης δεδομένων εντομολογικής επιτήρησης, που θα έχει ως απώτερο σκοπό την αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων καταπολέμησης κουνουπιών και την εκτίμηση κινδύνου σε πανελλήνια κλίμακα.

Καθώς οι διαδικασίες ανάδειξης των ανάδοχων εταιρειών των έργων καταπολέμησης κουνουπιών παραμένουν πολύπλοκες και χρονοβόρες και προκειμένου να αποφευχθούν καθυστερήσεις, συστήνεται να προκηρύσσονται προγράμματα καταπολέμησης κουνουπιών διάρκειας μεγαλύτερης του ενός έτους, κατά προτίμηση τριετίας. Επισημαίνουμε ότι τα προγράμματα καταπολέμησης κουνουπιών, συμπεριλαμβανομένων των ψεκασμών, πρέπει να ξεκινούν εγκαίρως ανάλογα με τα υφιστάμενα δεδομένα κάθε περιοχής (εντομολογικής επιτήρησης, κλιματολογικών συνθηκών, συμπεράσματα από την αξιολόγηση των προγραμμάτων των προηγούμενων ετών κλπ.). Παράλληλα, είναι σημαντικό να διασφαλίζεται η αδιάλειπτη συνέχεια των προγραμμάτων.

Εφιστούμε την προσοχή στα μέτρα επαγρύπνησης κατά της ελονοσίας και των άλλων νόσων που μεταδίδονται με τα κουνούπια. Συγκεκριμένα, οι **Υ.ΠΕ.** της χώρας παρακαλούνται να βρίσκονται σε ετοιμότητα και να ενημερώσουν όλους τους φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας (κρατικά και ιδιωτικά Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας, Αγροτικά Ιατρεία, κλπ.) και τους τοπικούς Ιατρικούς Συλλόγους (οι οποίοι θα ενημερώσουν επίσης τα μέλη τους), ώστε - σε συνεργασία με τις οικείες Γεν. Δ/σεις Δημόσιας Υγείας & Κοιν. Μέριμνας και Δ/σεις Δημόσιας Υγείας & Κοιν. Μέριμνας των Περιφερειακών Ενοτήτων - στο πλαίσιο της επιδημιολογικής επιτήρησης, να βρίσκονται σε άμεση ετοιμότητα για την αναγνώριση, αντιμετώπιση και άμεση δήλωση στον ΕΟΔΥ όλων των περιστατικών που οφείλονται σε ασθένειες που μεταδίδονται με τα κουνούπια, και τα οποία εμπύπτουν είτε στα υποχρεωτικώς δηλούμενα νοσήματα (π.χ. ελονοσία, εγκεφαλίτιδες από Αρμποϊούς) είτε σε νοσήματα που έχουν αναδειχθεί ως ιδιαίτερης σημασίας

για τη δημόσια υγεία (π.χ. λοίμωξη από ιό του Δυτικού Νείλου, ιό Zika, ιό Chikungunya, ιό Δάγκειου πυρετού, άλλο παρόμοιο ιό).

Οι Δ/νσεις Δημόσιας Υγείας των Περιφερειών/ Περιφερειακών Ενοτήτων θα πρέπει να ενημερώνουν για τα δηλωθέντα κρούσματα νοσημάτων που μεταδίδονται με διαβιβαστές όλες τις συναρμόδιες υπηρεσίες της Περιφέρειας (π.χ. Δ/νσεις Υγειονομικού Ελέγχου και Περιβαλλοντικής

Υγείας, Δ/νσεις Κτηνιατρικής όπου χρειάζεται) και άλλων αρμόδιων αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης (π.χ. Δήμων), όπου κρίνεται σκόπιμο για την εφαρμογή των συνιστώμενων προληπτικών μέτρων (π.χ. εντατικοποίησης ψεκασμών, δράσεων ενημέρωσης κοινού), βάσει των αρμοδιοτήτων τους, λαμβάνοντας μέριμνα για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των ασθενών. Ο ΕΟΔΥ ενημερώνει για τα περιστατικά αυτά –όταν κρίνεται απαραίτητο- άμεσα τη Γεν. Δ/ση Δημ. Υγείας και Ποιότητας Ζωής - Δ/ση Δημόσιας Υγείας και Υγιεινής Περιβάλλοντος του Υπουργείου Υγείας.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, καλούνται οι Υ.ΠΕ, οι Γεν. Δ/νσεις Υγείας & Κοινωνικής Μέριμνας, οι κατά τόπους Ιατρικοί Σύλλογοι και ο ΕΟΔΥ να μεριμνήσουν για την επιμόρφωση/ ενημέρωση/ ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών υγείας αναφορικά με τα προαναφερόμενα νοσήματα.

Οι Υ.ΠΕ παρακαλούνται να υπενθυμίσουν στα νοσοκομεία και αντιστοίχως οι **Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις** στα προνοιακά ιδρύματα της χώρας: i) να υλοποιούν συστηματικά δράσεις καταπολέμησης κουνουπιών, εφόσον διαθέτουν περιβάλλοντα χώρο με δυνητικές εστίες αναπαραγωγής ή/και ανάπαυσης κουνουπιών (χώρους πρασίνου, λιμνάζοντα ύδατα, κ.λ.π.) και ii) να λαμβάνουν μέτρα και να μεριμνούν για την προστασία των ασθενών, επισκεπτών και εργαζομένων των Μονάδων Υγείας από τα τσιμπήματα κουνουπιών, π.χ. με τοποθέτηση αντικουνουπικών πλεγμάτων/ σιτών σε παράθυρα και πόρτες, διάθεση/ χρήση κλιματιστικών μηχανημάτων ή ανεμιστήρων, διάθεση/χρήση εγκεκριμένων εντομοαπωθητικών χώρου ή και σώματος σε περιπτώσεις που αυτό κρίνεται σκόπιμο (π.χ. σε περίπτωση νοσηλείας ασθενών με ελονοσία, Δάγκειο πυρετό, νόσο Chikungunya ή Zika, κατά την περίοδο μετάδοσης και εφόσον κυκλοφορεί στην περιοχή ικανός διαβιβαστής). Η ανάγκη λήψης αυτών των μέτρων σε χώρους παροχής υπηρεσιών υγείας υποδεικνύεται και από την καταγραφή μεμονωμένων περιστατικών ενδοноσοκομειακής μετάδοσης ελονοσίας, σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και στη χώρα μας (με καταγραφή δύο τέτοιων περιστατικών τα τελευταία έτη, χωρίς όμως επιβεβαίωση του ακριβούς τρόπου μετάδοσης).

Παράλληλα, οι Περιφέρειες και οι Περιφερειακές Ενώτητες αυτών καλούνται να λαμβάνουν υπόψη τους τα Προγράμματα Επιτήρησης του Πυρετού του Δυτικού Νείλου στα ιπποειδή και τα άγρια πτηνά – σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις - ή οιαδήποτε συναφή εγκύκλιο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, καθώς και τα διαθέσιμα εντομολογικά δεδομένα, και άλλα διαθέσιμα δεδομένα κυκλοφορίας του ιού από οποιοδήποτε πρόγραμμα/σύστημα επιτήρησης σε ζώα/πτηνά και να ενημερώνουν τις συναρμόδιες υπηρεσίες και τον ΕΟΔΥ, όπως προβλέπεται, προκειμένου να υπάρχει έγκαιρη εκτίμηση του κινδύνου, λήψη προληπτικών μέτρων και εφαρμογή στοχευμένων δράσεων απόκρισης, για την αντιμετώπιση τυχόν απειλής για τη δημόσια υγεία.

Επιπλέον, συνιστάται κατά τον σχεδιασμό δημιουργίας κέντρων φιλοξενίας, υποδοχής/ταυτοποίησης μεταναστών-προσφύγων (ή άλλων καταλυμάτων μαζικής διαμονής μεταναστών-προσφύγων) να λαμβάνεται υπόψη ότι θα πρέπει τα κέντρα/ καταλύματα να μη γειτνιάζουν με μεγάλες εστίες-φυσικά ενδιαιτήματα ανωφελών κουνουπιών (π.χ. ορυζώνες, που συνιστούν ιδιαιτέρως παραγωγικές εστίες ανωφελών κουνουπιών, υδροβιοτόπους, εκβολές ποταμών κλπ), ούτε με άλλες περιοχές με καταγραφή υψηλών πληθυσμών ανωφελών κουνουπιών και φυσικά ούτε με περιοχές όπου είχε καταγραφεί εγχώρια μετάδοση ελονοσίας τα τελευταία έτη, σε ακτίνα τουλάχιστον 6 χιλιομέτρων από τις εστίες κουνουπιών και από τους οικισμούς με πρόσφατη καταγραφή εγχώριας μετάδοσης ελονοσίας. Σε περίπτωση που δεν είναι εφικτή η αλλαγή της χωροθέτησης των κέντρων, είναι σκόπιμο να εξασφαλίζεται ότι -σε αυτά τα κέντρα που βρίσκονται σε περιοχές υψηλού κινδύνου (όπως περιγράφονται παραπάνω)- ο φιλοξενούμενος πληθυσμός μεταναστών-προσφύγων δεν προέρχεται από ενδημικές για την ελονοσία χώρες. Ως εκ τούτου, **οι φορείς που είναι υπεύθυνοι για την ίδρυση και λειτουργία κέντρων φιλοξενίας, υποδοχής/ταυτοποίησης μεταναστών-προσφύγων** συστήνεται να ζητούν την άποψη των αρμοδίων Υπηρεσιών της οικείας Περιφέρειας σχετικά με το αν πληρούνται ή όχι τα προαναφερόμενα κριτήρια χωροθέτησης των κέντρων αυτών.

Σας τονίζουμε ιδιαιτέρως ότι η εφαρμογή της παρούσης είναι υποχρεωτική για όλη την επικράτεια, λόγω της σπουδαιότητας του θέματος που συνυφίνεται με τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας, και παρακαλούμε για την πιστή εφαρμογή των ανωτέρω, για την αποτελεσματική καταπολέμηση των κουνουπιών και την πρόληψη νοσημάτων που αυτά μεταδίδουν ή μπορεί να μεταδώσουν στη χώρα μας.

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Π. ΠΡΕΖΕΡΑΚΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

1. **Όλες τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις – Υπόψη κ.κ. Γενικών Γραμματέων (Έδρες τους)**
Με την παράκληση να ενημερώσουν όλες τις αρμόδιες Υπηρεσίες και τους Δήμους ευθύνης τους
2. **Όλες τις Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις – Υπόψη κ.κ. Περιφερειάρχων (Έδρες τους)**
Με την παράκληση να ενημερώσουν όλες τις αρμόδιες Υπηρεσίες ευθύνης τους
3. **Όλες τις Υγειονομικές Περιφέρειες – Υπόψη κ.κ. Διοικητών (Έδρες τους)**
Με την παράκληση να ενημερώσουν όλους τους εποπτευόμενους από αυτούς φορείς
4. **Πανελλήνιος Ιατρικός Σύλλογος**
Πλουτάρχου 3, Τ.Κ. 10675 – Αθήνα

Με την παράκληση να ενημερώσει όλους τους Ιατρικούς Συλλόγους της χώρας

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

- 1. Υπουργείο Εσωτερικών – Γρ. Υπουργού**
Σταδίου 27, Τ.Κ. 10183 - Αθήνα
- 2. Υπουργείο Εθνικής Άμυνας – Δ/ση Υγειονομικού ΓΕΕΘΑ**
Λεωφ. Μεσογείων 227-231, Τ.Κ. 15451 - Χολαργός
- 3. Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης – Γρ. Γενικού Γραμματέα Πρόνοιας**
Σταδίου 29, Τ.Κ. 10110 - Αθήνα
- 4. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου**
Κτίριο Κεράνη, Λεωφόρος Θηβών 198, Τ.Κ. 18233 – Αγ. Ιωάννης Ρέντης
- 5. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων – Γρ. Υπουργού**
Αχαρνών 2, Τ.Κ. 10176 - Αθήνα
- 6. Δ/ση Υγειονομικού ΕΛ.ΑΣ.**
Πειραιώς 153, Τ.Κ. 11854 - Αθήνα
- 7. Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας**
Ακαδημίας 65 & Γενναδίου 8, Τ.Κ. 10678 – Αθήνα
Με την παράκληση να ενημερώσουν όλους τους Δήμους της χώρας
- 8. Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας – Υπόψη κ. Προέδρου**
Αγράφων 3-5, Τ.Κ. 15123 - Μαρούσι
- 9. Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο**
Τμήμα Εντομολογίας & Γεωργική; Ζωολογίας
Τμήμα Ελέγχου Γεωργικών Φαρμάκων & Φυτοφαρμακευτικής
Στ. Δέλτα 8, Τ.Κ. 14561 - Κηφισιά

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γρ. Υπουργού
2. Γρ. Υφυπουργού
3. Γρ. Γενικού Γραμματέα Δημόσιας Υγείας
4. Γρ. Προϊσταμένης Γενικής Δ/σης Δημόσιας Υγείας & Ποιότητας Ζωής
5. Δ/ση Επιχειρησιακής Ετοιμότητας Έκτακτων Καταστάσεων Δημόσιας Υγείας
6. Δ/ση Δημόσιας Υγείας και Υγιεινής Περιβάλλοντος